

O ZPÍVÁNÍ LIDU

Krátký anonymní traktát *De cantu vulgari* (*O zpívání lidu*) vznikl nejspíše před r. 1419. Jeho cílem bylo teoreticky obhájit a ospravedlnit lidovou chrámovou píseň proti útokům reakční římské strany. Neznámý autor v něm navazuje na Husovo úsilí prosadit český zpěv v kostele svým závěrečným podnětem, aby se i sám bohoslužebný obřad dál česky. Výzva ukazuje, jak bylo současníkům zřejmé, že Husovo zavedení českých duchovních písní do kostela povede ve svých důsledcích k radikální demokratizaci bohoslužby. (Došlo k tomu později v pražské liturgii strany Jana Želivského a na Táboře.) Poukazem na velkomoravskou tradici slovanské bohoslužby a na to, že latina je z větší části srozumitelná i neučenému italskému lidu, útočí autor v demokratizačním úsilí na tradiční výsadní postavení latiny v duchovním životě.

Jak se Abrahám pokorně a mírně, naléhavě a vroucně modlil svou rodnou řečí k pánu bohu, aby ušetřil Sodomských (Gen. 18)! Rovněž Izák prosil pána rodným jazykem za svou neplodnou manželku, o které rozhodl bůh, že se stane matkou (Gen. 25). Mojžíš se mnohokrát modlil ve svém rodném jazyku, aby pán vzdálil pohromy od Egypta, a byl vyslyšen (Exod. 8n.). Rovněž všechna boží přikázání byla dána národu izraelskému a sepsána, totiž Mojžíšovi bylo uloženo, aby je sepsal, a on je sepsal v tom jazyku, kterým tenkrát boží národ mluvil. A z božích přikázání vyplývá, že pravil bůh všemu lidu: „Nebof já jsem hospodin, bůh váš. A ostříhejte ustanovení mých a čiňte je; já jsem hospodin, posvětitel váš“ (Lev. 20). Hle, sám pán mluvil k svému lidu oním jazykem, kterým tehdy lid hovořil.

V Novém zákoně: rovněž kdykoli Kristus začal kázat, učinil tak vždy v rodném jazyku; rovněž kdykoli oslovil apoštoly; rovněž když zaháněl zlé duchy; rovněž když hlásal zákon a ohlašoval věčnou blaženost a když se modlil a učil své modlitbě. A zkrátka všemu, jak bylo sepsáno od čtyř evangelistů o jeho skutcích, učil v rodném jazyku. Matouš první ve svém evangeliu, jak říká Jan v předmluvě, psal hebrejsky, tj. v tom jazyku, kterým hovořil národ židovský, třebaž jiní evangelisté sepsali svá evangelia v jiných jazycích, tj. řecky nebo latinsky. Když svatý Pavel byl v zemi židovské, kázal Židům židovsky a také jim psal hebrejsky. A když byl v Řecku, kázal Řekům oním jazykem a nevyměnil tento jazyk za jiný, když psal Korintským; když byl v Římě, kázal v jazyce latinském, který byl obecným jazykem Římanů, a když byl v Dalmácii, kde byli obyvatelé jazyka slovanského, týmž jazykem pro ně psal, vyučoval je a kázal jim, jak se lze o tom v oněch krajinách přesvědčit až do dnešního dne. Apoštol Pavel, božský vůdce, doktor všech doktorů, otec všech otců, říká v 1. epistoletě Korintským, kap. 14: „Následujtež lásky, horlivě žádejte duchovních věcí, nejvíce však, abyste prorokovali...“ a dále všechno, co následuje.

Totéž je zjevné i skrze naše patrony a apoštoly, totiž svatého Cyrila a Metoděje, jak se čte v jejich legendě. Rovněž až do našich časů se docho-

vala píseň svatého Vojtěcha, psaná v našem rodném jazyce, kterou on sám složil, totiž: *Hospodine, pomiluj ny, Jezukriste, pomiluj ny*, kterou zpívají Čechové za našich časů a budou ji zpívat podle vůle boží; nikoli však podle vůle těch lidí, kteří zakazují dobré lidové písně, složené podle zákona božího a opírající se o svatá evangelia, epištoly, proroctví a apoštolské výroky; nezakazují však zpěvy nevěstčí, které podněcují k rozpustilosti a k cizoložným láskám a rozmanitými způsoby svádějí lidi, aby se k zlému přiklonili nejen zlí, ale i někdy vyvolení boží, jako špatné rozhovory kazí dobré mravy; a nad takovými písněmi se nepohoršují, aby je zakázali.

35 Spravedlivý soudce tohle všechno jednou rozsoudí!

Dionysius Areopagita všechny knihy o nebeské říši i všechny ostatní složil ve svém rodném jazyce; tyto knihy po mnoha letech byly přeloženy z řečtiny do latiny, jak je známo ze zkušenosti. Rovněž Jeroným, který na žádost panen a dobrých žen i jiných lidí přeložil četné biblické knihy do mluvy italské neboli latinské; poněvadž Latinové se jinak nazývali Italové, proto tam i ženy i mužové bez hlubšího vzdělání dosti rozumějí, když kněz vykonává posvátné obřady. A jestliže těm je dovoleno rozumět službám božím v rodném jazyku a není to proti bohu, proč by nemělo být i jiným národům dovoleno rozumět ve vlastním jazyce, když kněz vykonává posvátné obřady?

40

50

17 *Jan v předmluvě*: spr. Jeroným v úvodu k překladu Matoušova evangelia – 23 *když byl v Dalmácii*: mýněn Pavlův pobyt v Illyrii, podle bible asi v l. 51-54 n. l.; v 15. stol. splýval význam označení Illyricum a Sclavonia, odtud i nepochybně mylný názor, že apoštol Pavel mluvil slovanským jazykem – 28 *co následuje*: na okraji připsáno: Při shromáždění raději pronesu pár slov ze svého rozumu, abych poučil také druhé, než tisíce a tisíce slov (tj. v jazyku neznámém) – 30 *v jejich legendě*: mýněna tzv. moravská legenda (Legenda sanctorum Cyrilli et Methodii, patronorum Moraviae – Legenda o svatých Cyrilu a Metodějovi, patronech Moravy), vzniklá na Moravě ve 14. stol. – 32 *Hospodine, pomiluj ny...*: citováno česky v lat. textu – 34 *dobré lidové písně*: rozumějí se husitské duchovní písně pro lid – 41 *Dionysius Areopagita*: řecký filosof, kterého podle bible obrátil apoštol Pavel na křesťanství; s jeho jménem byly spojovány významné křesťanské spisy vzniklé asi v 5. až 6. stol. n. l.

ŠTĚPÁN PÁLEČ O CÍRKVI

Štěpán Páleč, mistr pražské university a Husův starší vrstevník, stál v prvních dobách Husovy veřejné činnosti spolu s jejich společným učitelem Stanislavem ze Znojma po Husově boku jako zastánce Viklefových článků a jako přední reprezentant pokrokové české strany na pražské universitě v době zápasu s reakčními silami před vydáním Dekretu kutnohorského. Teprve Husův boj proti odpustkům, nerozlučně spojený s důslednou orientací jeho veřejné činnosti na lid, a králův nesouhlas s Husovým postupem přivedl ctižádostivého teologa Pálče do řad Husových od-